

Principes en Praktijk

**35 jaar Protestantse Politiek
in Waddinxveen**

Principes en Praktijk

35 jaar Protestantse Politiek in Waddinxveen

Mr. C.P.W. (Peter) van den Berg

Versie 16 december 2017

Voorwoord

Inhoud

Voorwoord.....	3
Verantwoording	11
DEEL A: DE PCW	14
1. De PCW. Wie is zij en waar zij voor staat.....	15
1.1 PCW: lokale christelijke partij.....	15
1.2 Historie.....	15
1.3 Onderscheidend.....	16
2. PCW: ontwikkelingen en organisatie.....	17
2.1 Doelstelling.....	17
2.2 Organisatie PCW.....	17
2.3 Deelname aan de gemeenteraadsverkiezingen	17
2.4 Verhouding bestuur-fractie	18
2.5 Financiën	18
2.6 Ontwikkelingen algemeen.....	18
2.7 Van christelijk lokaal naar lokaal christelijk	19
2.8 Verhouding PCW en kerk.....	20
2.9 Verhouding tot de landelijke partijen	20
2.10 Van vier of drie partijen naar één partij?.....	21
2.11 Regionale samenwerking fractie(s)	22
3. Grondslag en kernwaarden PCW(-fractie)	23
3.1 Inleiding.....	23
3.2 Houding en gedrag	23
3.3 Leidende principes	24
3.4 Afhankelijkheid.....	26
4. Achterban van de PCW	27
4.1 Inleiding.....	27
4.2 De Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP)	27
4.3 De Hervormde Kiesvereniging (HKV).....	28
4.4 Het Gereformeerd Politiek Verbond (GPV).....	30
4.5 Reformatorische Politieke Federatie (RPF).....	30
4.6 De ChristenUnie	31
DEEL B: PCW en WADDINXVEENSE POLITIEK	33
5. Politiek in Waddinxveen: 1978-2018.....	35

6. Rond het ontstaan van de PCW (1978-1982).....	36
7. Voor het eerst in de gemeenteraad (1982-1986)	40
8. Periode 1986-1990	45
9. Voor het eerst in het college (1990-1994)	51
10. 1994-1998	56
11. 1998-2002	59
12. Rond de bestuurscrisis (2002-2006)	62
13. Na de invoering van het dualisme (2006-2010)	66
14. 2010-2014	69
15. 2014-2018	73
Deel C: Christelijk-politieke samenwerking buiten Waddinxveen	79
16. Hervormde Kiesvereniging Zwartewaterland	81
17. Protestant Christelijke Groepering in Wijk bij Duurstede..	82
Deel D: PCW 25 jaar	84
18. De essentie van christelijke politiek	85
19. Terugblik/voorblick PCW	88
20. 25 jaar PCW: Een terugblik 1.....	91
21. 25 jaar PCW: een terugblik 2.....	94
Deel E: Terugblik door 'betrokken buitenstaanders'	98
22. Ruimte voor inhoudelijk en principiële debat.....	99
23. Terugblik vanuit Limburg	101
24. Mijn kennismaking met de PCW	103
25. Houdt balans waarden en ontwikkeling in evenwicht.....	105
26. De PCW is jarig!	106
27. Een tweede lokale partij	107
28. Eigenzinnig én met resultaat.....	109
29. Kwaliteit en evenwicht	110
30. Prettig samenwerken met PCW-ers	111
31. Mijn ervaringen met de PCW	113
32. Beschouwingen van een nieuwkomer	115
33. Hijmen Huizer lokte ons naar Waddinxveen.....	116
Deel F: Interviews en artikelen	120
34. Als de dood komt helpt geen Feyenoord of Ajax!	121
35. Samenwerking is geen luxe maar een noodzaak	125
36. De nacht van H. Huizer in 1977	130
37. Vader van Jan Havenaar was een vurige SDAP'er	133
38. Jan van Wijk brengt PCW terug in college	137

39. Overleden Dick Uitbeijerse was tweemaal lijststaanvoerder PCW	140
40. Felle debatten in goede harmonie	143
41. Blijf duidelijk!.....	145
Deel G: Christelijke politiek in veranderende samenleving	146
42. Het vijfde gebod	148
43. Geloof in de politiek	150
44. Kansen voor eigentijdse beginselpolitiek op lokaal niveau155	
Deel H: Selectie van weblogs	159
45. Zoutend zout	160
46. Een raadslid dat boodschappen doet	161
47. Waarden en normen in de gemeenteraad	163
48. Beperkingen: een recht en een paasperspectief.....	165
49. Politiek bedrijven met je hart.....	167
50. Emoties over en in de politiek.....	169
51. Omzien naar elkaar, juist ook als het minder goed gaat .	170
52. Hun mening is de juiste, die van de anderen ook	172
53. Met elkaar voor Waddinxveen.....	174
54. Een lege plank en politiek van Waarde.....	176
55. De fractievergadering	180
56. Hoe gaan we om met de zondag[srust]	182
57. Moet er een politieke dienstplicht komen?.....	184
58. Pairen: koehandel of staatsrechtelijke gewoonte?	187
59. Vlees snijden: botsingen van verantwoordelijkheden.....	189
60. Keuzes maken: als mens en als bestuurder	191
61. Een raadslid moet in de eerste plaats luisteren	192
62. Zitvlees.....	194
63. Think global, act Waddinxveen	196
Deel I: Selectie van Speeches	197
64. Afscheidstoespraak.....	198
65. Debat rondom polio	200
66. Verordening winkeltijden	208
67. Afscheid Jacob Bos	210
68. Afscheid van de gemeenteraad.....	212
69. Installatie nieuwe gemeenteraad (1998).....	215
70. Principeel, sociaal, trouw	218
71. Prostitutiebeleid.....	219
72. Ontwikkelingsvisie 2015	222
73. Verklaring naar aanleiding rapport Van Thijn	224

74. Ontwerp streekplan Zuid-Holland-Oost.....	226
75. Bespreking Rapport Van Thijn.....	229
76. Geluk aan de Gouwe.....	231
77. Waarden en normen.....	234
78. Evaluatie coalitieakkoord 2006-2010.....	238
79. Procesafspraken samenwerking met Gouda.....	241
80. Structuurvisie Waddinxveen 2030.....	243
81. Handboek Kwaliteit Zuidplaspolder.....	246
82. Afsplitsing PvdA-fractie.....	248
83. Koersaanpassing samenwerking-fusie Gouda.....	250
84. Intergemeentelijke structuurvisie Greenport.....	252
85. ARHI-Procedure.....	255
86. Inrichtingsvisie Weids Bloemendaal.....	257
87. Barbecue bij de buurman?.....	260
88. Inrichtingsvisie Weids Bloemendaal.....	262
89. Voorstel huisvesting gemeentehuis.....	265
90. Beleidsplan Participatiewet en WWB-maatregelen.....	267
91. Beleidsplan Wmo en jeugdzorg.....	269
92. Re-integratie.....	272
93. Keuze renovatie pand voormalige Rabobankgebouw ten behoefte van gebruik gemeentehuis.....	273
94. Welstandsnota.....	275
95. Avondwinkel.....	277
96. Woonwagenbeleid Waddinxveen.....	279
97. Opvang vluchtelingen in Waddinxveen.....	282
98. Toekomstvisie 2030.....	284
99. Onderzoek 'winkelopenstelling zon- en feestdagen'.....	286
100. In Memoriam Ton van Doorn.....	287
101. Maidenspeech.....	289
Verklarende woordenlijst.....	292
Over de auteurs.....	299

Bijlagen **304**

<i>Bijlage 1. Statuten PCW.....</i>	<i>305</i>
<i>Bijlage 2. Samenwerkingsovereenkomst 1982-1986.....</i>	<i>318</i>
<i>Bijlage 3. PCW-kandidatenlijsten 1982-2022.....</i>	<i>321</i>
<i>Bijlage 4. Fractieleden en wethouders 1982-heden.....</i>	<i>323</i>
<i>Bijlage 5. Lijst, lijsttrekker en slogan 1982-2018.....</i>	<i>324</i>
<i>Bijlage 6. Samenstelling PCW-bestuur 1981-heden.....</i>	<i>325</i>
<i>Bijlage 7. PCW-fractieleden en -bestuurders.....</i>	<i>326</i>
<i>Bijlage 8. Fractiereglement PCW.....</i>	<i>367</i>

<i>Bijlage 9. Gedragscode functionarissen PCW</i>	<i>373</i>
<i>Bijlage 10. Samenstelling gemeenteraad 1978-2018.....</i>	<i>376</i>
<i>Bijlage 11. Uitslag raadsverkiezingen 1978-2014</i>	<i>377</i>
<i>Bijlage 12. Waar wonen de 'PCW-kiezers'</i>	<i>378</i>
<i>Bijlage 13. Samenstelling college B&W 1978-2018.....</i>	<i>379</i>
<i>Bijlage 14. Samenstelling gemeenteraad (1931-1972)</i>	<i>380</i>
<i>Bijlage 15. Checklist beoordeling raadsvoorstel.....</i>	<i>381</i>

Personenregister

382

Verantwoording

Inleidend

'Principes in Praktijk', met deze slogan nam de Protestantse Combinatie Waddinxveen (PCW) in 1994 en 1998 deel aan de gemeenteraadsverkiezingen. Principes in praktijk is kenmerkend voor de PCW die in 1982, nu al weer 35 jaar geleden, voor het eerst als christelijk-lokale fractie in de gemeenteraad werd vertegenwoordigd. Wat 'bezielde' de mannen van het eerste uur? Wie waren namens de PCW lid van de gemeenteraad of van het college van burgemeester en wethouders? Hoe kijken 'betrokken buitenstaanders' tegen deze lokaal-christelijke politieke samenwerking aan? Wat is de grondslag en organisatie van de PCW en wat betekent christelijke politiek in een veranderende samenleving? Op deze en veel andere onderwerpen wordt in de bundel 'Principes en Praktijk' ingegaan.

Leeswijzer

De bundel is onderverdeeld in 9 delen. In het algemene deel, deel A (hoofdstukken 1 tot en met 4), worden de grondslag of kernwaarden en de organisatie van de PCW beschreven. Deel B (hoofdstukken 5 tot en met 15) beschrijft per raadsperiode in het kort de politieke context en de samenstelling van de PCW-fractie.

Op lokaal niveau wordt er veel samengewerkt tussen de ChristenUnie en SGP. De christelijk-lokale samenwerking in Waddinxveen is uniek en stabiel. Alleen in Zwartewaterland en Wijk bij Duurstede was een enigszins vergelijkbare situatie. Dit wordt beschreven in de hoofdstukken 16 en 17 (deel C).

In 2006 bestond de PCW als politieke vereniging vijftienvintig jaar. Tijdens een jubileumbijeenkomst is hierbij stilgestaan. De inleidingen tijdens deze avond zijn opgenomen in deel D (hoofdstukken 18 tot en met 21). De delen E (hoofdstukken 22 tot en met 33) en F (hoofdstukken 34 tot en met 41) bevatten interviews met de oprichters en beschouwingen van betrokken niet-PCW-ers.

Met onder andere ir. T. (Teun) Drost (raadslid 1977-1982), J. (Jaap) Rooker (medeoprichter PCW), mr. A.G. (Bert) Smallenbroek (burgemeester Waddinxveen, 1976-1981), K.W.Th. (Karel) van Soest (wethouder Waddinxveen, 1985-1996), mr. A. (Adriaan) Hoogendoorn (gemeentesecretaris Waddinxveen, 2004-2013), B.J. (Bert) Woudenberg (journalist Weekblad voor Waddinxveen 1973-2000) en diverse andere PCW-ers en niet-PCW'ers wordt teruggeblikt op 35 jaar PCW.

Christelijke politiek in een veranderende samenleving bevat drie hoofdstukken waarin bezinnend en beschouwend wordt stilgestaan bij het ambt van de

overheid en toekomst van de christelijke politiek (hoofdstukken 42 tot en met 44).

Het politieke handwerk vindt plaats door (duo)raadsleden en collegeleden. Van bijzondere of voor de PCW herkenbare onderwerpen zijn in delen H weblogs (hoofdstukken 45 tot en met 63) en I Speeches (hoofdstukken 64 tot en met 101) opgenomen.

Als bijlagen (totaal 15) zijn onder andere kandidatenlijsten, verkiezingsuitslagen, het fractiereglement, de samenstelling van de gemeenteraad en college opgenomen. Van alle (duo)raadsleden en wethouders is in bijlage 7 een 'profiel' opgenomen. Sommige vertegenwoordigers blikken daar kort terug op 35 jaar PCW of hun activiteiten in de fractie. Een personenregister maakt het boek uiteindelijk compleet

Dankwoord

Veel personen hebben (in)direct meegewerkt aan de totstandkoming van deze bundel. Allereerst wil ik mijn dank uitspreken richting alle auteurs die zelf een kortere of langere bijdrage hebben geschreven. Bij ieder hoofdstuk staat wie dit hoofdstuk heeft beschreven en op de **pagina's xx** tot en met **xx treft** u een overzicht van de auteurs aan.

Een woord van dank en waardering wil ik ook uitspreken voor de medewerking van Henk de Bas, Wiebrand Dijksterhuis, Jan Havenaar, Joop Neele en de besturen van de HKV, de SGP en de ChristenUnie voor het mogen inzien van hun (persoonlijke) archief.

Daarnaast wil ik Herman Timmermans en Menno van der Haven bedanken voor de feedback die zij mij regelmatig gaven. Mijn vrouw Eveline wil ik hartelijk bedanken voor de vormgeving (cover en inhoud)!

In dit boek zijn ook enkele artikelen of korte nieuwsberichten overgenomen uit het Weekblad voor Waddinxveen, het Hart van Holland en het Reformatorisch Dagblad. Deze artikelen en/of nieuwsberichten geven een specifiek beeld en schets van een persoon of nieuwsfeit. Met dank aan de (oud)redactie van deze nieuwsmedia voor het kosteloos mogen opnemen van deze berichten.

Afrondend

Inmiddels ben ik zelf ook ruim 17 jaar actief binnen de PCW en kan ik bijna de helft van het 35-jarig bestaan van de PCW zelf actief overzien. Toch heb ik veel geleerd van het historisch onderzoek.

Ik wens de PCW toe dat zijn nog jaren Principieel en Praktisch actief mag zijn in de Waddinxveense politiek? Christelijke politiek, als politieke ambtsdrager "in

dienst van God', tot eer van God en voor het welzijn van Waddinxveen en de Waddinxveense samenleving.

Waddinxveen, 17 december 2018
mr. C.P.W. (Peter) van den Berg

DEEL A: DE PCW

1. De PCW. Wie is zij en waar zij voor staat

Door: mr. C.P.W. (Peter) van den Berg

1.1 PCW: lokale christelijke partij

De PCW is de afkorting voor Protestantse Combinatie Waddinxveen. De PCW is een samenwerkingsverband van drie (lokale) christelijke politieke afdelingen: de Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP), de Hervormde Kiesvereniging (HKV) en de ChristenUnie.

De PCW voert politiek op basis van de Bijbel, het Woord van God. De Bijbel is haar fundament en dient als richtsnoer in het politieke handelen. Dit betekent dat zij in haar werk in de politiek tot eer van God en ten dienste van de mensen in Waddinxveen willen doen. Doel van de PCW is om dit zoveel mogelijk handen en voeten te geven in het besturen van de gemeente Waddinxveen.

1.2 Historie

In 1982 nam de PCW voor het eerst deel aan de gemeenteraadsverkiezingen. Daarvoor werd er door de verschillende christelijke partijen al samengewerkt onder een naam die bestond uit de combinatie van de afkortingen van deelnemende partijen. In 1982 bestond de PCW uit de HKV, de SGP en de RPF. In 1986 is daar het GPV bijgekomen. Voor deze vorm van samenwerking is gekozen omdat de afzonderlijke partijen met één geluid naar buiten wilden komen en zich gezamenlijk sterk willen maken voor de belangen van de Waddinxveense bevolking. Een uitgangspunt, dat steeds meer kiezers hebben gesteund en hebben weten te waarderen. Door een helder geluid en de principes zoveel mogelijk in de praktijk te brengen heeft de PCW een sterke positie verworven in de gemeenteraad van Waddinxveen.

Sinds 1990 is de PCW vertegenwoordigd in het college van burgemeester en wethouders. De eerste jaren heeft J. (Joop) Neele deze plaats in het college ingenomen. Vanaf eind 2000 tot april 2010 vertegenwoordigde mr. W.H.K. (Wiebrand) Dijksterhuis de PCW in het college van burgemeester en wethouders. Vanaf april 2010 is C. (Kees) de Jong namens de PCW-fractie wethouder en locoburgemeester. Vanaf 21 mei 2014 vertegenwoordigen zowel C. (Kees) de Jong ook J.M. (Jannette) Nieboer-Buitinga de PCW binnen het college.

1.3 Onderscheidend

In het lokale politieke landschap neemt de PCW een onderscheiden of afzonderlijke rol in die als die als volgt kan worden benoemd:

1. Christelijke politiek: de Bijbel is het Woord van God, Die onze Schepper, Onderhouder en in Christus Jezus onze Verlosser is. Hij heeft een Boodschap voor alle mensen. De Bijbel geeft basisrichtlijnen voor het dagelijkse leven, zoals onder andere is weergegeven in de Tien Geboden. Andere belangrijke uitgangspunten zijn rentmeesterschap, gerechtigheid, bewerken en bewaren van de aarde. Deze en andere belangrijke Bijbelse uitgangspunten zijn verder uitgewerkt in hoofdstuk 3 van het PCW-fractieprogramma;
2. Fractiewaarden en –normen: de PCW probeert in het politieke handelen onderscheidend te zijn en vanuit de liefde van God en het bevorderen van gerechtigheid politiek te bedrijven. Zij weet zich daarin afhankelijk van de zegen en hulp van God. In het fractieprogramma is een hoofdstuk 'kernwaarden' opgenomen waarin dit is uitgewerkt;
3. Betrokken en betrouwbaar: de PCW draagt al jaren bestuursverantwoordelijkheid. In goede en minder goede tijden. Dat alles heeft de PCW tot een ervaren, maar ook betrouwbare en stabiele partij gemaakt, die zich erg betrokken voelt bij het wel en wee van de burgers als individu en als gemeenschap. Vanuit haar christelijke grondslag weten burgers wat zij van PCW-politici en -bestuurders kunnen verwachten. De PCW is betrokken en betrouwbaar, maar ook flexibel, omdat (en zodat) ingespeeld moet worden op veranderende omstandigheden;
4. Benaderbaar: als lokale politieke partij wil de PCW weten wat er leeft onder de lokale bevolking en ondernemers. Zij gaat daarom actief in gesprek met burgers, maatschappelijke organisaties en ondernemers. Dit uit zich in een actief uitnodigingsbeleid als er specifieke actuele thema's voordoen, dat PCW'ers bij veel inloop- en informatieavonden vertegenwoordigd proberen te zijn en dat er gemakkelijk met PCW-fractieleden en -bestuurders contact opgenomen kan worden;
5. Kwaliteit: een christen-politicus draagt en neemt –evenals andere ambten, taken of posities– verantwoordelijkheden. Deze verantwoordelijkheden behoren zij zo goed, eerlijk en zorgvuldig mogelijk uit te voeren. In het fractieprogramma, fractiehandleiding en fractiereglement heeft de PCW-fractie haar fractiewaarden en –normen uitgewerkt. Om de kwaliteit van de fractieleden en fractie-inbreng te bevorderen is een checklist vastgesteld op basis waarvan raadsvoorstellen etc. worden beoordeeld zodat inhoud en politiek profiel tot hun echt komen. In het kader van 'politieke kwaliteitszorg en herkenbaarheid zijn een format ontwikkeld voor schriftelijke vragen, amendementen en moties.

2. PCW: ontwikkelingen en organisatie

Door: mr. C.P.W. (Peter) van den Berg

Naast een beschrijving van de 'partijorganisatie' wordt in dit hoofdstuk ook stilgestaan bij de (organisatie van de) fractie en de ontwikkelingen die de PCW de afgelopen 35 jaar heeft doorgemaakt.

2.1 Doelstelling

Volgens artikel 2 van de statuten heeft de PCW de volgende doelstelling: *"het bevorderen van een gemeentebeleid, ondermeer door het kandideren bij gemeenteraadsverkiezingen binnen de Gemeente Waddinxveen, zoals dat verwoord is in het door de leden op te stellen verkiezingsprogramma, zomede al hetgeen hiermee verband houdt of hieraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords."*

2.2 Organisatie PCW

Artikel 3 van de Statuten bepaalt wie er lid kunnen zijn van de PCW. De leden van de vereniging zijn de voorzitters van de Hervormde Kiesvereniging, de ChristenUnie en de SGP. Zij vormen het dagelijks bestuur van de PCW. Daarnaast wijst ieder deelnemend lid van de PCW een natuurlijk persoon aan die de HKV, de ChristenUnie of de SGP vertegenwoordigt. Gezamenlijk vormen zij de algemene ledenvergadering. De besluitvorming gaat bij unanimititeit.

2.3 Deelname aan de gemeenteraadsverkiezingen

Het bestuur van de Vereniging PCW neemt vierjaarlijks een besluit dat zij opnieuw aan de gemeenteraadsverkiezingen deelneemt.

Het bestuur van de PCW stelt in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen een zogenaamde samenwerkingsovereenkomst op. Vaste onderdelen zijn de invulling van de volgorde van de lijst. Hiermee wordt bedoeld de op welke posities komen personen vanuit de drie deelnemende politieke partijen te staan. Onderdeel daarvan is ook de afspraak wie de lijsttrekker wordt, de beoogde fractievoorzitter en de beoogde kandidaat-wethouder(s). Het streven is de functies van fractievoorzitter en wethouder over de drie partijen te verdelen. Voor wat betreft de keuze van lijsttrekker is bepaald dat alle drie besturen van de partijen zich hierin kunnen vinden. De invulling van de overige posities is in principe een keuze en verantwoordelijkheid van de desbetreffende politieke afdeling.

Voor wat betreft de verkiezingscampagne benoemt het bestuur een campagnecommissie die onder verantwoordelijkheid van het bestuur de verkiezingscampagne voorbereidt. Zij krijgt daartoe van het bestuur een budget en na goedkeuring van het campagneplan (met begroting) wordt de campagne vormgegeven. Tijdens de campagne is er nauwe afstemming tussen de PCW-fractie, de campagnecommissie en het PCW-bestuur.

2.4 Verhouding bestuur-fractie

Jaarlijks, in het voorjaar (medio februari-maart), is er een gezamenlijk overleg tussen het PCW-bestuur en de PCW-fractie. Aan de hand van het Jaarverslag van de fractie wordt teruggeblikt op het afgelopen kalenderjaar, het functioneren van en samenwerking binnen de fractie waarna vervolgens vooruit wordt geblikt op het lopende kalenderjaar. Bij belangrijke thema's neemt de fractievoorzitter contact op met het bestuur en bij politiek gevoelige thema's of anderszins onderwerpen die sterk de politiek-bestuurlijke verhoudingen raken wordt het bestuur tussentijds uitgenodigd om gezamenlijk naar strategie en inhoud te kijken. In de 'Akte van Samenwerking' staan onder andere ook afspraken met betrekking tot de lijstvolgorde en het aanwijzen van wethouder(s) en fractievoorzitter.

2.5 Financiën

De PCW geeft geen leden zoals iedere partij van (enkele) tientallen tot wel honderd(en) leden heeft. De inkomsten van de PCW bestaan dus niet uit de contributies van natuurlijke personen maar Hervormde Kiesvereniging en de plaatselijke afdelingen van de ChristenUnie en SGP betalen ieder een derde van de kosten die de vereniging jaarlijks (op basis van een begroting) maakt. Dat geldt ook voor de kosten van de verkiezingscampagne. Die laatste kosten zullen, hoewel er geen vergelijkingsmateriaal is, ongetwijfeld hoger zijn dan bij andere lokale afdelingen van politieke partijen omdat bij een lokale partij niet 'meegelift' kan worden met landelijk promotiemateriaal maar alles lokaal ontworpen en in kleinere aantallen geproduceerd moet worden. Daarom houdt de PCW een enkele keer een giftenactie onder de leden van de drie aangesloten politieke verenigingen. Sinds 2012 heeft de PCW een ANBI status.

2.6 Ontwikkelingen algemeen

De PCW is in 1982 'van start' gegaan als samenwerkingsverband van drie partijen: de HKV, de SGP en de RPF. In die begin periode, tot en met medio 2006, lag sterk de nadruk op zowel de PCW als ook op de deelnemende partijen. Voorbeelden hiervan zijn persverklaringen rondom de 'eigen' kandidatenlijst en

profilering van eigen kandidaten en zichtbaarheid van de deelnemende partijen. Tussentijdse wisselingen van fractieleden zijn hier een bijzonder voorbeeld van. Na 2006 werd een goede mix bereikt: de eerste zes kandidaten op de lijst werden evenredig verdeeld tussen de drie deelnemende partijen waarbij de fractievoorzitter in principe niet van dezelfde ‘bloedgroep’ is als de wethouder.

Na 2006 werd in principe iedere deelnemende partij verantwoordelijk voor de eigen kandidatenlijst die vervolgens werd ingebracht in de kandidatenlijst van de PCW-fractie. Daarmee werd een punt gezet achter indringende discussies en soms ook oplopende spanningen over vrouwelijke kandidaten op de lijst.

Deze ontwikkelingen liepen min of meer gelijk op met het kwaliteitsdenken in de PCW. Al in 1990 had de PCW, met de komst van Jan van Wijk, in de politieke praktijk nadrukkelijk de verbinding gezet tussen principes in praktijk. Tot tweemaal toe was dit een verkiezingslogan maar het karakteriseerde ook de ontwikkelingen binnen de PCW. Niet allen getuigen, we zijn geroepen om getuigend te besturen. Deze houding werd in de praktijk beloond door deelname aan het college in 1990 (J. Neele) waarna ook steeds nadrukkelijker aandacht kwam voor de kwaliteiten van kandidaat raadsleden. De afzonderlijke partijen stelden adviescommissies in om het bestuur te adviseren over de kandidatenlijst en ook intern werd gewerkt aan kwaliteitsverbetering. Voorbeelden daarvan zijn het fractiereglement met afspraken rondom praktische politiek (1998), de periodieke evaluatie (vanaf 2001), de jaarverslagen (vanaf 2006) en tot slot het Fractieprogramma met onder andere kernwaarden en een integriteitsbeleid (2016). Regelmatig worden door de PCW ontwikkelde handvatten, denk aan de jaarverslagen, een checklist hoe raadsvoorstellen worden beoordeeld en een communicatieparagraaf, overgenomen door bijvoorbeeld de bestuurdersverenigingen van ChristenUnie en SGP.

2.7 Van christelijk lokaal naar lokaal christelijk

De PCW werd in de beginjaren beschreven –en zij noemde zich zelf ook zo– als een christelijke combinatie van partijen. Die combinatie van partijen kwam ook in sterke mate naar voren bij de onderhandelingen om opnieuw aan de verkiezingen deel te nemen. Dat er een samenwerkingsovereenkomst was gesloten was nieuws en werd gepubliceerd. Eigen kandidatenlijsten, zeker om te benadrukken dat er op de eigen lijst vrouwen stonden, werden via een persbericht ‘wereldkundig’ gemaakt. Na de verkiezingen van 2006 lag de nadruk minder op de onderlinge verschillen en meer op de eenheid van de fractie en kandidatenlijst. Was het voorheen duidelijk wie van welke ‘bloedgroep’ was en kwam dat in publicaties nog weleens naar voren, nu zijn de individuele fractieleden gewoon lid van de PCW-fractie.

Over de auteurs

Ing. G. (Gert) Anker (1959) is accountmanager bij De Heus Voeders BV. Gert was van 1994-2006 lid van de PCW-fractie: van 1994-2000 als duo-raadslid en van 2000-2006 als gemeenteraadslid. Van Gert zijn twee speeches (hoofdstukken 72 en 74) in deze bundel opgenomen.

Drs. C.D. (Kees) Bax (1953) is apotheker en kwaliteitsmanager in de farmaceutische industrie. Kees was van 1998-2014 gemeenteraadslid in Waddinxveen (Protestantse Combinatie Waddinxveen) en was van 2010-2014 nestor van de gemeenteraad. Van Kees zijn in deze bundel enkele speeches (hoofdstukken 20, 75, 77, 78, 79, 82, 82) en weblogs (hoofdstukken 46 en 49) opgenomen.

Mr. C.P.W. (Peter) van den Berg (1974) heeft Nederlands Recht (specialisatie staats- en bestuursrecht) gestudeerd aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Peter is sinds 2000 lid van de PCW-fractie in Waddinxveen; eerst als duo-raadslid (burgerraadslid) en vanaf 2006 als gemeenteraadslid. Daarnaast is hij juridisch adviseur en facilitator voor de gemeenten Oudewater en Woerden. Peter verzorgde de redactie van dit boek en schreef de hoofdstukken 1 tot en met 17. Van hem zijn ook enkele weblogs (hoofdstukken 54, 57, 58 en 59) en speeches (hoofdstukken 80, 81, 84, 86, 88, 94) in deze bundel opgenomen.

J. (Jannes) Berghout (1990) is directeur in het primair onderwijs. Jannes is sinds 2014 lid van de PCW-fractie in Waddinxveen; eerst als duo-raadslid (burgerraadslid) en sinds 2015 als gemeenteraadslid. Van Jannes is in deze bundel een speech opgenomen (hoofdstuk 92).

Ds. C.H. Bijl (1975) is sinds 2015 predikant in de Hervormde Gemeente binnen de Protestantse Kerk in Nederland (wijk Oost / Brugkerk). Daarvoor was hij predikant in de gemeenten Nieuwland en Oosterland (2005-2010 en Bruchem (2010-2015). Van dominee Bijl is een preekschets over het vijfde gebod opgenomen (hoofdstuk 42).

J. (Jacob) Bos (1945) is veehouder en woont in sinds 1998 in Canada. Jacob was van 1990-1994 lid van de PCW-fractie: van 1990-1994 als duo-raadslid en van 1994-1998 als gemeenteraadslid. Van Jacob is één speech (hoofdstuk 68) in deze bundel opgenomen.

Prof. dr. M.A. (Arwin) van Buuren (1980) is sinds 2016 bijzonder hoogleraar Bestuurskunde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Arwin is daarnaast sinds 2010 gemeenteraadslid in Capelle aan de IJssel (SGP). Arwin schreef hoofdstuk 44.

drs. H.P.L. (Bert) Cremers (1949) is gepensioneerd. Bert was burgemeester van de gemeente Waddinxveen 2009-2017. Bert schreef hoofdstuk 31.

ing. L.H. (Lambert) den Dekker (1972) is senior adviseur/manager werkzaam op het gebied van duurzame energieprojecten in de gebouwde omgeving. Lambert is sinds 2010 lid van de PCW-fractie in Waddinxveen; eerst als duo-raadslid (burgerraadslid) en sinds 2014 als gemeenteraadslid. Van Lambert is in deze bundel een speech (hoofdstuk 91) opgenomen.

mr. D.J.H. (Diederik) van Dijk (1971) is sinds 2015 lid van de *Eerste Kamer (SGP)*. *Daarvoor was hij beleidsmedewerker van de SGP-Tweede Kamerfractie (1998-2015)*. Diederik schreef hoofdstuk 43.

mr. W.H.K. (Wiebrand) Dijksterhuis (1953) is zelfstandig juridisch adviseur ruimtelijk bestuursrecht. Wiebrand was van 1994-2002 gemeenteraadslid en van 2000-2010 wethouder van de gemeente Waddinxveen. Van Wiebrand zijn enkele speeches (hoofdstukken 19, 67, 69, 71, 73) in de bundel opgenomen.

A. (Ton) van Doorn (1949-2017) was tot zijn pensionering controller bij de gemeente Delft. Van 2004 tot zijn recente overleden (najaar 2017) was hij gemeenteraadslid in Waddinxveen (Protestantse Combinatie Waddinxveen). Van 1980 tot en met 1990 was Ton gemeenteraadslid in de gemeente Boskoop (wethouder van 1984-1986). Van Ton zijn in deze bundel enkele weblogs (hoofdstukken 47, 48, 50, 51, 52 en 55) en speeches (89, 93, 95 en 97) opgenomen.

B.W. (Bart) Drost (1977) is directeur van het Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening van de Gereformeerde Gemeenten. Bart schreef hoofdstuk 41.

T.M.B. (Dorenda) Gerts (1955) is hoogheemraad van het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard. Dorenda was gemeenteraadslid (1990-2002) en wethouder (2002-2014) van de gemeente Waddinxveen (CDA). Dorenda schreef hoofdstuk 25.

Ir. J.C. (Jan) van Ginkel MCM (1965) is Concerndirecteur/loco-provinciesecretaris bij de Provincie Zuid-Holland. Daarvoor was hij onder andere gemeentesecretaris/algemeen directeur van de gemeenten Zaanstad, Schiedam en Molenwaard. Jan was van 2004-2013 voorzitter van het bestuur van de PCW. Van Jan is in deze bundel een speech rond het 25-jarig bestaan van de PCW opgenomen (hoofdstuk 18).

C. (Chris) van Harten (1975) is Senior Assetmanager a.s.r. vastgoed. Chris is sinds 2010 lid van de PCW-fractie in Waddinxveen; eerst als duo-raadslid

(burgerraadslid) en kort daarna (najaar 2010) als gemeenteraadslid. Van Chris zijn enkele speeches (87, 90 en 99) in de bundel opgenomen.

J. (Jan) Havenaar (1922-1998) was gemeenteraadslid voor de SGP/HKV (1970-1982) en PCW (1982-1990) in Waddinxveen. Van hem is een artikel uit het Weekblad voor Waddinxveen (hoofdstuk 34) en een speech (hoofdstuk 64) in deze bundel opgenomen.

mr. A. (Adriaan) Hoogendoorn (1958) is burgemeester van de gemeente Oldenbroek (sinds 2011). Adriaan was van 2004-2011 gemeentesecretaris van de gemeente Waddinxveen. Adriaan schreef hoofdstuk 28.

C. (Kees) de Jong (1966) is pluimveehouder en wethouder. Kees was van gemeenteraadslid (2007-2010) en is wethouder (2010-heden) van de Gemeente Waddinxveen (PCW). Van Kees zijn enkele weblogs (hoofdstukken 53, 56, 60) en een speech (hoofdstuk 100) in deze bundel opgenomen.

F. (Fedde) Jonkman (1941) is gepensioneerd. Fedde was onder andere burgemeester van de gemeenten Waddinxveen (1997-2004) en Rijnsburg (1985-1997). Fedde schreef hoofdstuk 26 en van hem is ook een speech (hoofdstuk 70) in deze bundel opgenomen.

F. (Fatima) Kalai-El Mousaoui (1969) is eigenaar van een schoonmaakbedrijf. Fatima (D66) is sinds 2002 politiek actief binnen de gemeente Waddinxveen; eerst als duo-raadslid (2002-2010) en nu als gemeenteraadslid (2010-heden). Fatima schreef hoofdstuk 30.

M. (Martijn) Kortleven (1976) is directeur in het primair onderwijs. Martijn is sinds 2014 lid van de PCW-fractie in Waddinxveen; eerst als duo-raadslid (burgerraadslid) en sinds december 2017 als gemeenteraadslid. Van Martijn is in deze bundel een weblog (hoofdstuk 62) en zijn maidenspeech opgenomen (hoofdstuk 101).

Dr. M. (Martin) Kraaijestein (1945) is historicus. Martin was raadslid (1982-1994), en wethouder (1982-1990) van de gemeente Waddinxveen (PvdA). Martin schreef hoofdstuk 24.

J. (Joop) Neele (1946) is gepensioneerd. Joop was van raadslid (1986-1988 en 1990-2000) en wethouder (1990-2000) van de Gemeente Waddinxveen (PCW). Van Joop is in deze bundel een speech rond het 25-jarig bestaan van de PCW opgenomen (hoofdstuk 21).

J.M. (Jannette) Nieboer-Buitinga (1965) is wethouder. Jannette was duo-raadslid (2002-2004) en gemeenteraadslid (2004-2014) en is wethouder (2014-heden)

van de Gemeente Waddinxveen (PCW). Van Jannette is een speech (hoofdstuk 76) in deze bundel opgenomen.

Drs. E.J. (Evert Jan) Nieuwenhuis (1977) is burgemeester van Waddinxveen (2017-heden). Evert Jan was wethouder van de gemeente Lisse (2014-2017) en directeur in het primair onderwijs (2006-2014). Evert Jan schreef hoofdstuk 32.

S.I. (Stephan) Peters (1957) heeft een managementfunctie in de IT-sector. Van 2002 tot en met 2015 was hij gemeenteraadslid in Waddinxveen (WeerbaarWaddinxveen). Van 2014-2015 was hij nestor van de gemeenteraad. Stephan schreef hoofdstuk 27.

P. (Pieter) Prins MA (1985) is afdelingsleider op een school voor voortgezet onderwijs in de regio. Pieter schreef hoofdstuk 40.

H.C.J. (Henk) Roijers (1947) is gepensioneerd. Henk was waarnemend burgemeester van de gemeente Waddinxveen (2004-2009). Henk schreef hoofdstuk 29.

Ir. G.E. (Erik) Segers (1978) is contractmanager bij Dura Vermeer divisie Infrastructuur. Erik is sinds 2012 lid van de PCW-fractie in Waddinxveen; eerst als duo-raadslid (burgerraadslid) en sinds 2014 als gemeenteraadslid. Van Erik zijn enkele speeches (96 en 98) en weblogs (hoofdstukken 61 en 63) in de bundel opgenomen.

Mr. A.G. (Bert) Smallenbroek (1936) is gepensioneerd. Bert was burgemeester van Waddinxveen (1976-1981), Harmelen en (1971-1976) en Smalingerland (1981-1988). Bert schreef hoofdstuk 22.

Drs. H. (Herman) Timmermans (1958) is voorzitter van de Stichting CLOK en zelfstandig adviseur. Herman was van 2006-2015 van de PCW-fractie in Waddinxveen; eerst als duo-raadslid (2006-2010) en van 2010-2015 gemeenteraadslid (fractievoorzitter). Van Herman zijn in deze bundel een weblog (hoofdstuk 45) en twee speeches (hoofdstuk 83 en 85) opgenomen.

K.W.Th. (Karel) van Soest (1951) is sinds 2003 burgemeester van de gemeente Boxmeer. Karel was raadslid (1982-1996) en wethouder (1985-1996) Waddinxveen (VVD). Van Soest schreef hoofdstuk 23.

J. (Jan) van Wijk (1947) was hoofd van de Afdeling Inspectie Vluchtbegeleiding en Bijzondere onderzoeken bij de KLM. Jan was van 1986-1998 gemeenteraadslid in Waddinxveen (PCW). Van Jan is een speech (hoofdstuk 66) in de bundel opgenomen.

B.J. (Bert) Woudenberg (1946) is journalist en van 1973 tot 2000 hoofdredacteur van het Weekblad voor Waddinxveen. Op dit moment is hij correspondent voor het AD Groene Hart. Bert schreef de hoofdstukken 33, 36, 37 en 38.

Bijlagen